

Redogörelse

för undersökningen av en oval stensättning på Hemåkerskullen, Klockars hemman i Västanby av Karis socken.

2 plankartor

5 fotografier

NM 11559:1-93.

I Nils Cleves inventeringsberättelse av år 1931 upptages som nr 13 tvenne starkt förstörda gravar, belägna på den s.k. Hemåkerskullen, ca 300 m S om Klockars mangård i Västanby. Då den ena av dessa syntes representera en tidigare icke undersökt gravform - den ovala stensättningen - och dessutom var starkt skadad, upptogs den på programmet för de av Karis historiekommitté bekostade grävningarna i Karis sommaren 1945. Undersökningen verkställdes den 27 - 29 juni 1945.

Hemåkerskullen - en utlöpare mot S av det stora skogsmassivet N om Västanby - är en skogsbacke, som sluttar mot S. I dess västra del går berget i dagen, medan O- och S-sluttningarna äro skogbevuxna. Stensättningen är belägen på kullens östra del, alldeles intill berget. Platsen var bevuxen med gräs och enris. En rad ungefär ringformigt belägna gropar utvisade platserna för de 1931 bortsläpade kantstenarna. Mellan dessa gropar skymtade i grästorven flere smärre stenar. Marken här sluttade jämnt mot S. I rutorna a-e:1-2 sluttade marken något mera, mot SO.

Humuslagret var ställvis så tunt, att stenfyllningen var synlig, ställvis - särskilt i rutorna d:5-6 - täckte det fullständigt stensättningen. Då det avlägsnades framkom en oregelbunden stensättning, bestående av knytnävsstora och något större stenar. Denna stensättning var i mitten mycket ofullständig, med stenar här och där, alla i mulljord. Mot kanterna, d.v.s. strax innanför ^{groparna/}och de få bevarade kantstenarna, var stensättningen däremot tämligen omsorgsfullt lagd, ofta i 2-3 varv. Här fanns utom småsten även enstaka större stenar av ett människohuvuds storlek. Man fick det intrycket, att kantstenarna omslutit ett jordblandat röse, men att detta till större delen förstörts, vadan ytan mellan kantstensgroparna nu var s.g.s. plan. Denna uppfattning bekräftas kanske därav, att de första fynden framkommo mellan - i rutorna d:5-6 t.o.m. strax ovan - de översta stenarna.

Då undersökningen fortsattes framkom under småstenarna i mitten andra små stenar, vilka icke bildade något enhetligt stenvarv. Mellan kantstensgroparna framkom däremot orörd botten-sand strax under det översta stenvarvet. Röset har anlagts på en stenig backe och såmliga på plankartan inritade stenar (i rutorna d:1 och e:2-3) tillhöra knappast fornlämningen. - I rösets centrum, rutorna c:4-5, fanns underst några sandstenshällar (en utsatt på kartan) vid och under vilka kultur-jorden bildade en grund grop i bottensanden.

Fynden anträffades huvudsakligen i rösets centrala delar - mest i rutan c:5. Endast ett fåtal hittades strax innanför kantstenarna och fyra mellan eller utanför dessa. Några

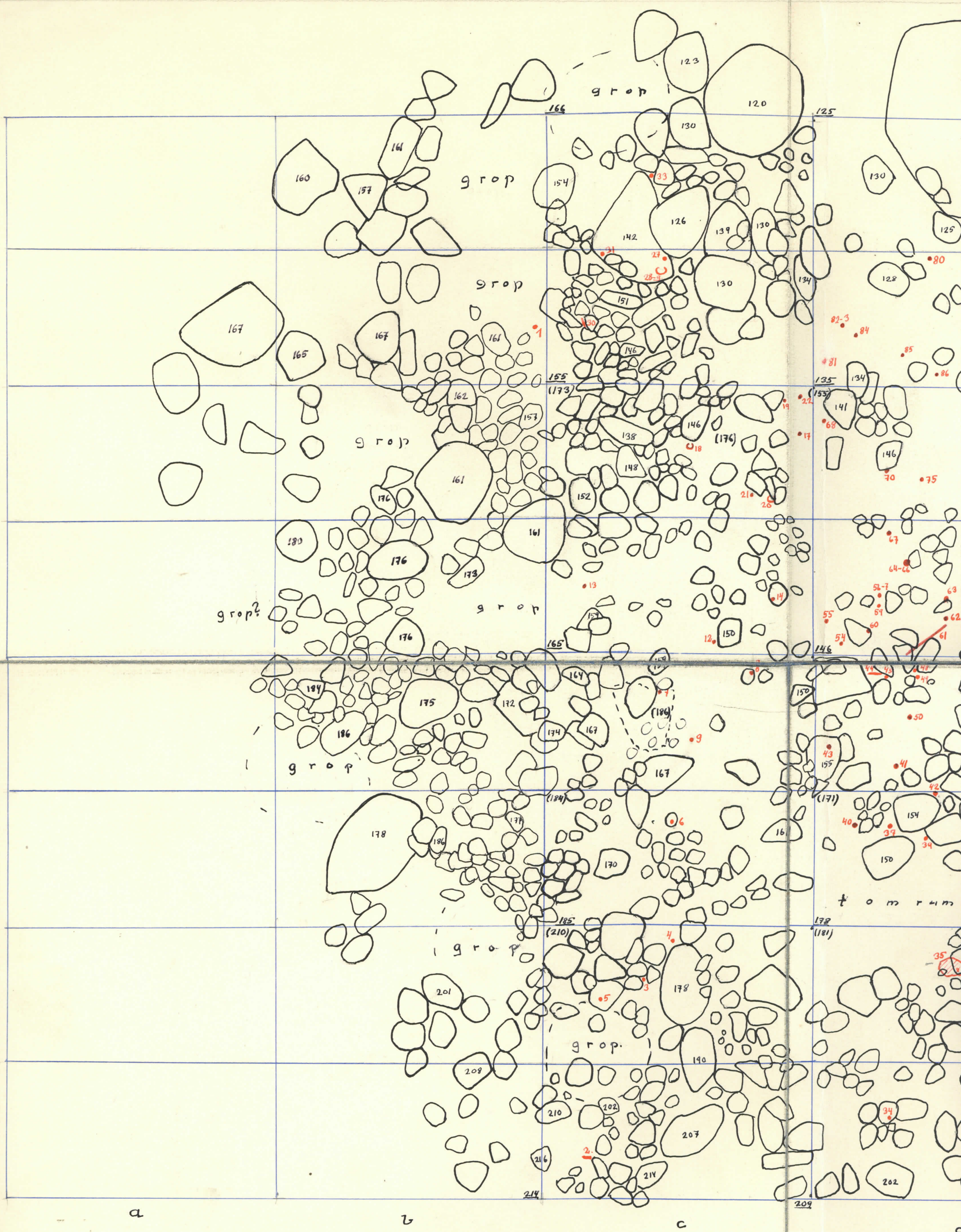
fornsaker hittades redan i matjorden; de flesta dock i det tunna "kulturlagret". Flere fornsaker lågo direkt på den orörda bottensanden. Det fyndförande skiktet var ingenstädes mer än 15 cm tjockt. - Bland fynden märkas några plankonvexa armband, 2-3 armborstspännen med omböjd fot och torn, en spjutspets, en båtformig svärdsknapp och några bronsbeslag, vilka delvis kunna ha tillhört svärdsslidan. Ett stort antal obestämbara järnfragment hittades ock. Däremot var antalet brända benbitar påfallande litet. - Av fornsakerna att döma har graven anlagts på 400-talet eller något tidigare.

Utanför själva röset anträffade Cleve år 1931 en finger-ring av brons jämte brända ben (9393:1-3). Av denna anledning utfördes provgrävningar på några ställen S och O om röset (se karta II). I S anträffades blott en modern avskrädesgrop, medan i O - vare²st inemot 20 m genomgrävdes - fanns en stensättning av medelstora stenar i matjord. Denna saknade fasta gränser - i O slutade den invid en stor jordfast sten-, och sammanhängde tydligen icke med röset (backen är dock mycket stenig!). På ett par ställen bestod stensättningen av 2-3 varv sten och här anträffades även en mindre mängd brända ben, men inga fornsaker. Tydligen ha några personer av någon anledning gravlagts utanför själva röset.

Efter undersökningen återställdes röset så gott sig göra lät. Då alla kantstenar tidisgare bortförts, har det återställda röset dock icke någon större likhet med det ursprungliga.

Helsingfors, den 30 april 1946.

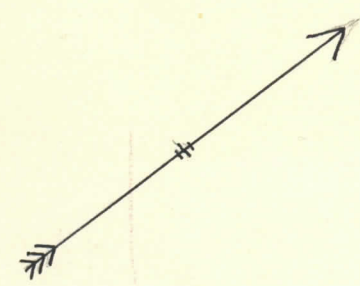
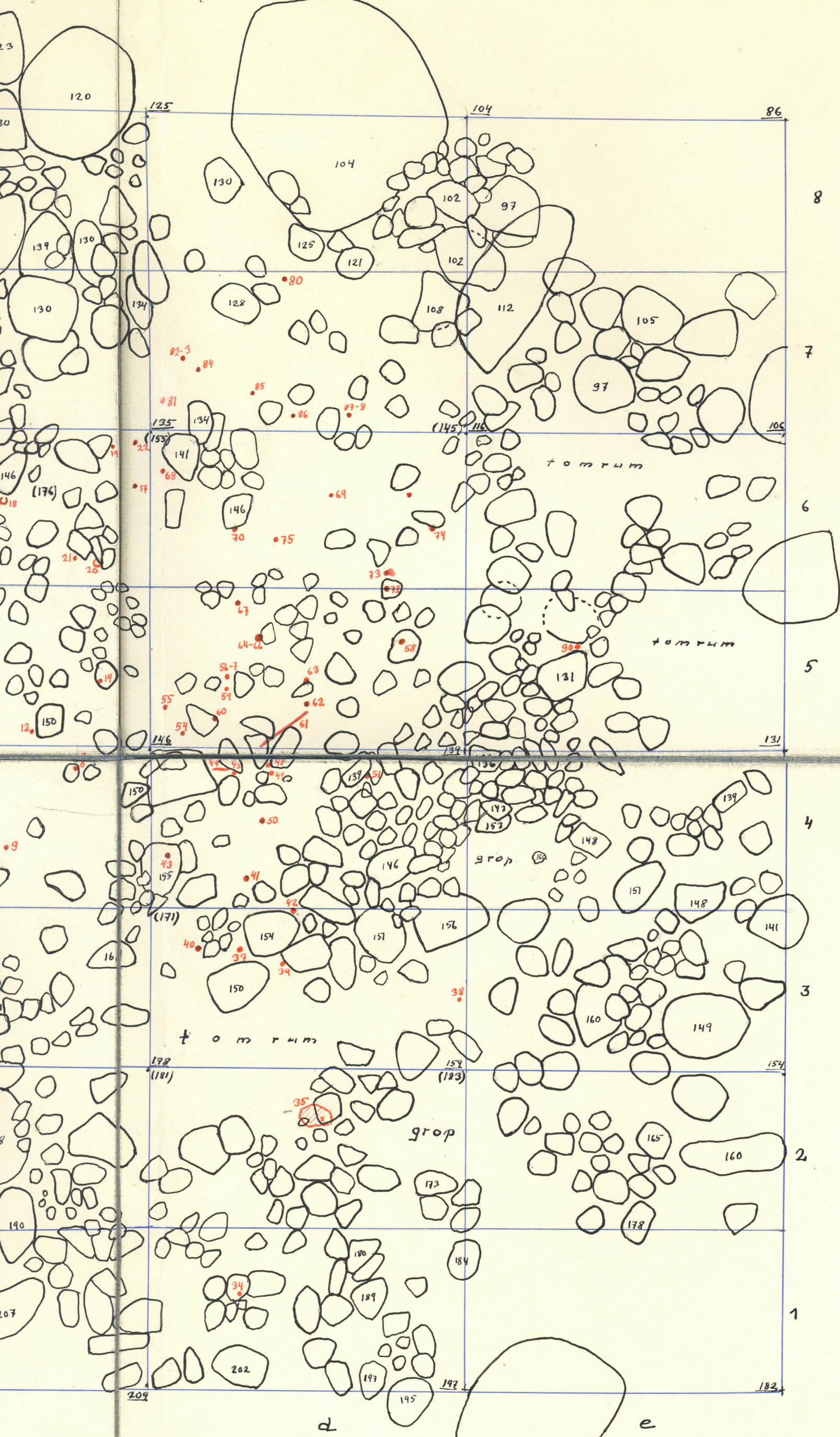
Oluf Almqvist



Karis, Västana by, Hemåkerskullen,
 oval stensättning
 Olof af Hållström 1945

0 ————— 1 m
 Skala 1:25

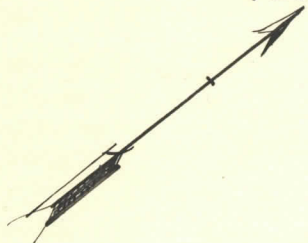
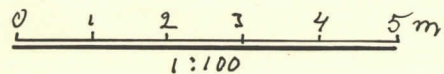
• 56 fynd
 185 ytavvägning
 (165) bottenavvägning
 ○ sandstenshåll
 grop de 1930-31 bort
 tomrum kantarstenarna



•56 fynd
 185 ytarvågning
 (165) bottenavvågning
 ○ sandstenshäll
 grop } de 1930-31 bortförda
 tomrum } kantstenarnas platser

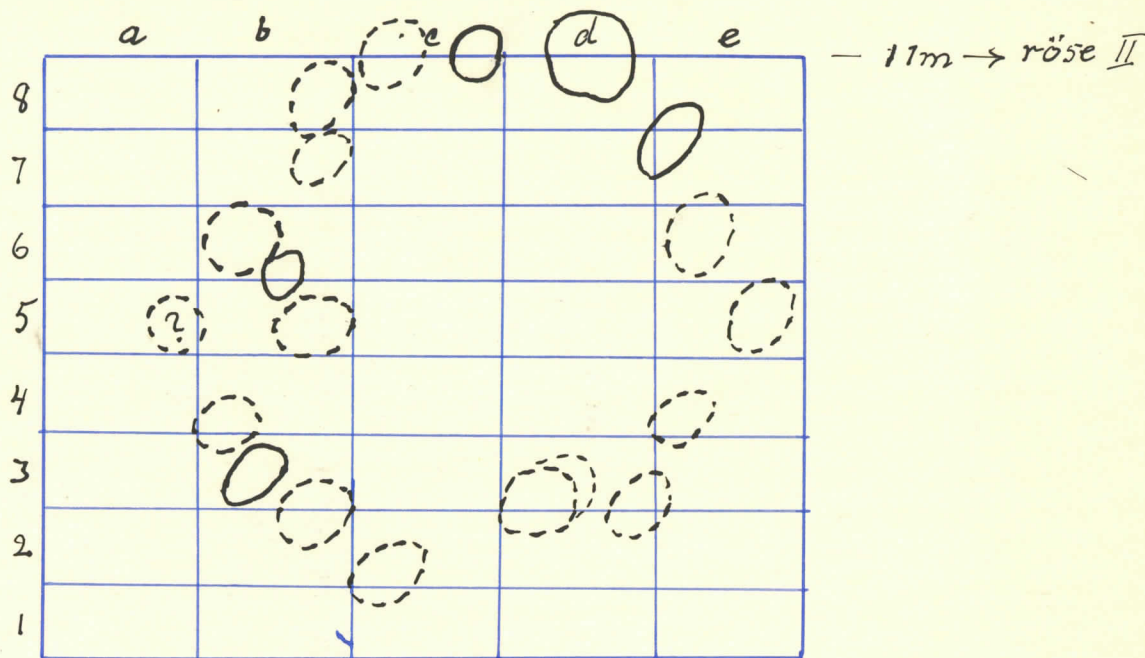


Karis, Västanby,
Hemåkers kullen
Karta II
Olof af Hällström

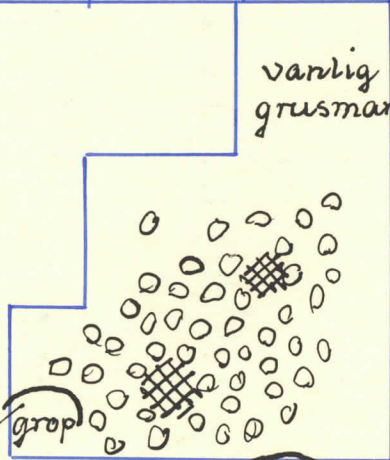


vanlig
backe

- undersökt område
- kantsten
- grop efter kantsten
- stensättning utanför röset
- brända ben



vanlig
grusmark



här hittades
troligen 9395:1-2

stor
jorrtast
sten

åker

KARIS, VÄSTANBY, HEMÅKERSKULLEN.



Foto 14188. Stensättringen från SO. Det på kartan utritade stenvarvet frilagt.



Foto 14189. Stensättringen från NW.



Foto 14190. Stensättringen från O. Linjerna a-b ännu outgrävda.



Foto 14191. Stensättringen från N.



Foto 14192. Grytfragmentet 11559:35 i rutan d:2 in situ.